

Bertram Samonig: *Studien zur Pfahlbauauforschung in Österreich. Materialien II - Die Pfahlbaustation des Keutschacher Sees.* Mitteilungen der Prähistorischen Kommission der Österreichischen Akademie der Wissenschaften Band 51. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien 2003.

V 51. zvezku Poročil Prazgodovinske komisije dunajske akademije znanosti Bertram Samonig s sodelavci predstavlja tudi za slovensko predkovinsko in zgodnje kovinsko arheologijo izredno pomembne raziskave in najdbe s Hodiškega jezera (Keutschacher See).

Precej obsežna monografija je razdeljena na 18 poglavij in dodatek o kostnih najdbah sesalcev, ki ga je napisal Erich Pucher.

V uvodu izvem, da je bila koliščarska naselbina na Hodiškem jezeru odkrita dobro desetletje pred odkritjem podobnih naselbinskih struktur na Ljubljanskem barju. V 20. stoletju so naselbino na podlagi maloštevilnih najdb uvrstili v lokalno mlajšeneolitsko obdobje oz. v lasinjsko kulturo po Stojanu Dimitrijeviću (npr. S. Dimitrijević, Lasinjska kultura. - V: *Praist. jug. zem.* 3, 1979, 137-181, prim. z J. Korošec, Eine neue Kulturgruppe des späten Neolithikums in Nordwestjugoslawien, *Acta Arch. Acad. Sc. Hung.* 9, 1958, 83-93). Rezultati dendrokronoloških raziskav in radiokarbonskega datiranja kažejo, da je bilo območje poseljeno med okoli 4100 in okoli 3700 pr. Kr.

Uvodnemu poglavju sledi kratek geološki oris območja in nato poglavje o najdišču ter zgodovini arheoloških raziskav, ki se začne v poznem poletju leta 1864, ko Ferdinand von Hochstetter in zdravnik Alois Huša v okviru arheološke topografije po jezerih Koroške in Kranjske odkrijeta sledove koliščarske poselitve (prim. A. Velušček, *Metodologija naselbinskih raziskovanj na barjanskih tleh*, 1. del, Magistrska naloga, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana, 1997, 9; J. Dular, *Halštatske nekropole Dolenjske*, Opera Instituti archaeologici Sloveniae 6, 2003, 20). Klasičnih arheoloških izkopavanj najdišče ni doživelo, so pa v novejšem času tudi za sorodne raziskave na Ljubljanskem barju zelo pomembne dendrokronološke raziskave, ki jih od leta 1993 vodi Otto Cichočki - avtor poglavja o dendrokronoloških raziskavah.

Zelo pomembno, čeprav kratko, je poglavje o terminologiji, kjer avtor, po mojem mnenju, premalo kritično ovrednoti kronologijo. Vanjo povsem nekritično vključi tudi kronološke sheme za koliščarsko dobo na Ljubljanskem barju ter preveč izpostavi pomen stratigrafije v Moverni vasi, ki zaradi lege raziskovanega območja v kraški depresiji in neobjavljenih rezultatov izkopavanj to zagotovo ne zasluži (str. 38-41, kronološka tabela 2). S tega gledišča je veliko pomembnejše najdišče Gradec pri Mirni (glej J. Dular et al., Utrjena prazgodovinska naselja v Mirenski in Temeniški dolini, *Arh. vest.* 41, 1991, 65-198). Podobno velja tudi za krono-tipološko shemo skupine Škocijan-Lasinja (Kanzianiberg-Lasinja-Gruppe), ki jo avtor skoraj dosledno povzame po Elisabethi Ruttikay (prim. E. Ruttikay, Zur Chronologie der Kanzianiberg-Lasinja-Gruppe, *Arch. Österr.* 7/2, 1996, 43-48). Pohvaliti pa je potrebno dejstvo, da se je avtor posvetil tehnologiji izdelave keramike in glinenim masam (str. 42-48). Zelo pregledno je narejena tudi tipologija keramičnega posodja, ki jo spremlja kronološka razvrstitev (str. 49-76).

Za Hočevarico (A. Velušček (ur.), *Hočevarica - eneolitsko kolišče na Ljubljanskem barju*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 8, 2004), raziskave na Ljubljanskem barju ter osrednjo Slovenijo v širšem pomenu, je pomembno poglavje, v katerem so predstavljene livarske posode z ostanki bakra. RFA-analiza kaže na baker z arzenom. V poglavju o kamnitom orodju je narejena tudi analiza sledov uporabe, ki jo je opravila Monika Derndarsky (str. 82-87). Pred zaključkom pa so omenjene tudi sporadične najdbe iz mlajših arheoloških obdobj, ki so bile prav tako najdene na Hodiškem jezeru.

V zaključku avtor predstavi krono-tipološke tabele z gradivom - vsako stopnjo skupine Škocijan-Lasinja (I, IIa-IIc) posebej. Inventar stopenj I-IIb je podoben inventarju druge naselbinske faze na Gradcu pri Mirni (prim. Dular et al. 1991, t. 25: 10-14), zdi pa se, da je manj podobnosti z Resnikovim prekopom, kot so to npr. izpostavljali starejši avtorji (prim. npr. s Korošec 1958; Dimitrijević 1979). Resnikov prekop je glede na radiokarbonske datacije verjetno starejši (Dimitrijević 1979, 179; za datacije z nekaterih najdišč istega kulturnega horizonta, kot je Resnikov prekop, prim. z M. Guštin, Il campo militare romano a Čatež presso Brežice (Slovenia), *Quaderni frulani di archaeologia* 12, 2002, 69-75; M. Guštin in L. Bekić, Autocesta Ljubljana - Zagreb, iskustvo na dionici kod Brežica, *Obavljest HAD* 34/3, 2002, 60-66). Za najdbe stopnje IIc, ki jo avtor označi za "hodiški facies" skupine Škocijan-Lasinja, so analogije v horizontu keramike z brazdastim vrezom (prim. Velušček (ur.) 2004). To poudari tudi avtor, podobno kot pred njim že E. Ruttikay (1996). Primerjave so v madžarski keramiki z brazdastim vrezom in v najdbah iz najvišjih kulturnih plasti v Moverni vasi (str. 40). In kar je zanimivo, ni pa presenetljivo, da se, podobno kot v osrednji Sloveniji, tudi na Koroškem v obdobje "hodiškega facies" datira prvi razcvet lokalne metalurgije bakra. V tem sklopu je potrebno razumeti tudi ogrične obročke s Hočevarice, ki so narejeni iz kamnine, ki morda izvira prav s Koroške, z območja, kjer leži Hodiško jezero (glej D. Skaberne in A. Mladenovič, Opredelitev materiala ogričnega obročka s Hočevarice, v: A. Velušček (ur.), *Hočevarica - eneolitsko kolišče na Ljubljanskem barju*, Opera Instituti archaeologici Sloveniae 8, 2004, 65-68). Monografija se nato zaključuje z obsežnim katalogom arheoloških najdb z risbami (str. 105-262) ter z že omenjenim dodatkom o najdbah kosti sesalcev, med katerimi je tudi odlomek človeške lobanje.

Na koncu lahko zapišem, da je monografija o koliščarski naselbini na Hodiškem jezeru izredno zanimivo, pregledno, predvsem pa zelo potrebno delo, ki bo zagotovo veliko prispevalo k boljšemu poznavanju eneolitske dobe na območju jugovzhodnih Alp.

Anton VELUŠČEK

Valentin Dergačev: *Die äneolithischen und bronzezeitlichen Metallfunde aus Moldavien.* Prähistorische Bronzefunde 20/9. Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2002. X + 251 strani in 134 tabel. ISBN 3-515-07665-4.

V 9. zvezku 20. oddelka serije PBF avtor V. Dergačev predstavi več kot 3000 neolitskih, eneolitskih in bronzastodobnih - vključno do prehoda v železno dobo - kovinskih najdb iz Moldavije, ki so bile odkrite do leta 1993. Po izvoru so najdbe: naselbinske, grobiščne, depojske in posamezne oz. slučajne.

(str. 1-2) Bivša sovjetska republika Moldavija leži na območju med srednjim ter spodnjim tokom Pruta in Dnjestra. Na severu, vzhodu in jugu meji na Ukrajino, na zahodu deli mejo z Romunijo. Meri 33.700 km².

(str. 2-6) Neolitsko obdobje (6.-5. tisočletje bc¹) označuje kriška in bug-dnjestrška kultura ter kultura linearnotrakaste keramike. Za moldavski eneolitik (4. do začetka 2. polovice 3. tisočletja bc) so značilne tripol'ska, gumelnitko-bolgradska in suvorovska kultura. V bronzasti dobi (zadnja četrtina 3. tisočletja bc do začetka 1. tisočletja pr. Kr.) sta prisotni t. i. kulturi grobnih gomil (kultura grobnih jam in kultura katombnih grobov), edinejška kultura planih grobišč, kultura svitkaste keramike (Wulstkeramikultur), nouaska, saba-tinovkaska in komarovska kultura. Prehod v železno dobo (12. do 9. stoletje pr. Kr.) označujeta chişinăusko-corlătenška in belozerska kultura.

¹ Absolutne datacije za obdobje od neolitika do bronzaste dobe temeljijo na nekalibriranih radiokarbonskih datumih (op. 3 na str. 2).